

СТРЕЛЬНИКОВ Віктор,
*завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»*

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

В останні роки в Україні значно зріс інтерес підприємств до міжнародних стандартів ISO серії 9000, що пов'язано з їх прагненням вийти на міжнародний ринок, з посиленням конкуренції на внутрішніх товарних ринках і ринках послуг. Ця тенденція характерна і для підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади. У сучасних умовах її організатори змушені переглядати стратегію розвитку, орієнтуючись на забезпечення відповідності продукту освітньої діяльності вимогам споживачів. Вони об'єктивно приходять до маркетингової концепції управління з орієнтацією на інноваційний продукт освітньої діяльності, коли основною конкурентною перевагою стає якість підготовлених кадрів. Гарантія якості освіти стає візитною карткою планованих і досягнутих результатів. В умовах, коли якість навчання є рушійною силою технологічного і суспільного прогресу, гарантія якості впливає на зміни освітніх стандартів і навчальних програм, стає основним чинником, який визначає механізми і процесуальні характеристики підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади і впливає на забезпечення відповідності ринку її кінцевого продукту.

Стратегія підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади підтримує створення цивілізованого демократичного суспільства, яке характеризується активною участю освічених громадян у його житті і передбачає високий професійний потенціал ВНЗ. Однак, професійна кваліфікація багатьох викладачів чітко прив'язана до конкретних потреб індустріального суспільства, яке здає свої позиції. Суспільство знання, яке йде на його зміну, в більшій мірі орієнтується на зовнішній світ і йому потрібний інший тип фахівця, носія ідей цього суспільства.

Як показує аналіз педагогічної літератури, в Україні ця галузь наукових досліджень у даний час тільки переживає процес становлення. Поки залишаються слабо вивченими питання узгодження системи підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади із міжнародними стандартами якості серії ISO. Тому нашою метою є пошук більш детальних критеріїв оцінювання якості підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади з урахуванням міжнародних стандартів якості серії ISO, зважаючи на їх авторитетність (їх визнали більше 160 країн) і важливість в умовах інтеграції України у світове економічне співтовариство.

Наша концепція проектування підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади полягає, насамперед, у наданні переваги стратегії відкриттів з допомогою інноваційних технологій навчання замість стратегії

передачі знань викладачами. Процес набуття нових знань має відбуватися за активної позиції того, хто навчається, що й визначає суттєві зміни у його підготовці. Відправним і кінцевим пунктами є суб'єкт, який за допомогою нових вимог гарантії якості навчається для задоволення власних професійних потреб.

Проектуючи систему підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади, слід орієнтуватися на міжнародні стандарти ISO серії 9000:2000 і 9001. Важливо перейти від підготовки, орієнтованої на пропозицію, до орієнтованої на попит, і цьому сприяють стандарти ISO, відправною точкою яких є вимоги споживача. Це спонукає до оцінювання знань і якості виконання завдань на практиці чи в умовах моделювання практичної діяльності. Принцип сертифікації ISO вимагає оцінювання якості фахівця безпосередньо на професійному робочому місці.

Міжнародними стандартами ISO 9000 визначені стандарти, застосовувані в усьому світі для процедури гарантії якості процесу виробництва продукту, включаючи освітні послуги. Характер норм визначається структурою, тривалістю, документацією, внутрішнім і зовнішнім контролем, у тому числі сертифікацією управління якістю. Ми використали критерії TQM: орієнтація на довгострокову перспективу; управління якістю як постійний процес; управління якістю як завдання для керівників; задоволення споживачів як одна з ключових завдань професійної освіти; розуміння якості як орієнтованої на споживача і персонал; створення системи контролю якості.

Побудова системи управління якістю освіти у ПУЕТ дозволила впровадити основні принципи TQM: орієнтація підготовки на споживачів, від задоволення вимог яких залежить конкурентноздатність ВНЗ; безперервне удосконалення процесів її проектування; забезпечення участі керівництва і викладачів у вирішенні проблем якості; централізація зусиль у проектуванні якістю підготовки на людях і їх взаєминах; орієнтація на попередження невідповідностей; уявлення проектування як безперервного процесу, коли якість кінцевого об'єкта є наслідком досягнення цієї якості на всіх попередніх етапах процесу [2, с. 153].

Винятково важливою для проектування якістю підготовки є орієнтація міжнародних стандартів ISO серії 9000:2000 на процесний підхід. Об'єктивного перегляду з позиції якості потребували всі структурні елементи підготовки фахівців для органів публічної влади – її мета, зміст, технології організації, принципи навчання, навчальне середовище, педагогічна майстерність викладачів.

Аналіз зарубіжних досліджень, проведений нами [1-4], вказав на основні підходи до виділення критеріїв відповідності підготовки ринкові освітніх послуг: перший базується на інституціональному рівні – якості самої підготовки; другий – на реально досягнутих результатах і якості їх оцінювання.

За першого підходу нормативи і стандарти визначають навчальні плани і відповідні витрати; засоби на сертифікацію послуг ВНЗ, оцінювання фахівців

для органів публічної влади; оцінювання адекватності відділення (факультету), викладачів, кураторів; оцінювання відповідності устаткування і приміщення.

Для оцінювання проекту підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади, починаючи від розробки і закінчуючи проведенням навчання, слід скористатися критеріями цього підходу, у зіставленні з якими здійснюється перевірка релевантності підготовки ринкові освітніх послуг. Такими критеріями є: навчальні плани з погляду навчання компетенціям, вказаним у освітніх стандартах; високий професіоналізм викладачів, адміністрації; взаємодія викладачів і співробітників з роботодавцями для узгодження змісту підготовки і направлення фахівців для органів публічної влади на робочі місця; обладнання та його придатність для цільової підготовки фахівців для органів публічної влади; процес відбору їх на навчання; організація проведення іспитів; працевлаштування випускників на роботу за спеціальністю. Оцінювання якості підготовки за цього підходу могло бути повністю завершеним тільки після закінчення навчання і працевлаштування випускників (або факту неможливості працевлаштуватися). Ця модель моніторингу не дає змоги зробити достатній вплив на процес, адже контроль якості підготовки за цього підходу здійснюється традиційними методами, тобто заключною перевіркою відповідності отриманого продукту запланованим вимогам.

Тому необхідно звернутися до другого підходу на основі компетенцій, який є популярним у наш час у розвинутих країнах. У центрі уваги є оцінювання результатів, виражених у компетенціях, які демонструє фахівець для органів публічної влади, а не процес навчання. Компетенцію можна продемонструвати незалежно від того, де саме її набув. Підхід відокремлює демонстрацію компетенції від структури навчальної програми, у ході якої ця компетенція була отримана і передбачала, що: фахівець для органів публічної влади демонструє вміння виконати якусь роботу чи одержує позитивний результат у реальній ситуації виконання професійних функцій; навчання відбувається незалежно від року навчання і в будь-якому місці (орган публічної влади, підприємство, ВНЗ, громадська організація); оцінювання виконується третьою стороною (контролюючим органом), яка не пов'язана з місцем проведення навчання; орган, який сертифікує, представляє інтереси всіх сторін однаково, не віддаючи нікому переваги; особи, які проводять оцінювання і завіряють її своїми підписами, мають спеціальну підготовку і сертифікати; визначальними у перевірці є професійні компетенції; застосовуються Європейські норми гарантії якості, які розроблені для оцінювання послуг і фахівців (EN 45013) [1; 4].

Ознайомлення з міжнародними стандартами серії ISO 9001 показало, що виділені параметри якості дещо повторюють елементи підготовки фахівців для органів публічної влади. Складові елементи системи якості, згідно міжнародних стандартів ISO 9001 такі: відповідальність керівника, система якості, аналіз контрактів (вхідний рівень), управління проектуванням, управління документами, закупівля, управління підготовкою фахівців для органів публічної влади, ідентифікація і відслідковування (контроль і

моніторинг), управління процесами, управління контролем, статус контролю, управління невстигаючими фахівцями, коригувальні впливи, форми і способи збереження документів, управління записами якості, внутрішній аудит якості, навчання викладачів, обслуговування, статистичні методи [1].

Стосовно підготовки кваліфікованих фахівців для органів публічної влади ці елементи мають свою специфіку й особливості дії. Система якості має два взаємозалежних аспекти: запити й очікування споживачів освітніх послуг (фахівців для органів публічної влади і роботодавців) та їх постачальника (викладача), задоволення яких і стало ключовою метою підготовки.

У ПУЕТ на основі міжнародних стандартів ISO 9001 розроблена оригінальна модель якості з тринадцяти елементів, для кожного з яких виділено інваріантну структуру їх опису з позицій міжнародних стандартів. Одержано двовимірну матричну модель проектування якості підготовки [2], у якій по вертикалі подані компоненти складових якості елементів підготовки, а по горизонталі – розгортання кожного елемента згідно зі складовими її якості. Кожна клітинка матриці наповнюється певним змістом, що дозволяє порівняно легко проектувати систему підготовки й аналізувати якість проекту.

Складовими її якості були виділені: якість змісту, якість технологій, якість оцінювання, якість організації, якість персоналу. Елементи системи якості на основі модифікованих міжнародних стандартів ISO 9001 такі: аналіз контрактів (вхідний рівень), управління проектуванням, управління документами, управління підготовкою фахівців для органів публічної влади, ідентифікація і відслідковування, управління процесами, управління контролем, управління невстигаючими, форми і способи збереження документів, внутрішній аудит якості, навчання викладачів, обслуговування, статистичні методи.

Запропонована матрична модель дозволяє виявити сильні і слабкі сторони підготовки і внести необхідні зміни відповідно до вимог системи якості.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л.В. Моніторинг якості педагогічного професіоналізму магістрів економіки / Л.В. Лебедик // Вища освіта України. – Додаток 2 до №3, том III (28). – 2011. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 546 с. – С. 129-135.

2. Стрельников В. Ю. Дослідження якості системи акселеративного навчання на основі міжнародних стандартів ISO 9000 / В. Ю. Стрельников // Вища освіта України. – Додаток 3., Том IV (11). – 2008. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 638 с. – С. 151-158.

3. Стрельников В. Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М. В. Остроградського / В. Ю. Стрельников // М. В. Остроградський – видатний математик, механік і педагог. Матеріали міжнародної конференції, присвяченої 200-річчю з дня народження М. В. Остроградського 26-27 вересня 2001 року. – Полтава: ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2001. – 177 с. – С. 154-156.

4. Стрельніков В. Ю. Показники якості дидактичної системи згідно з вимогами ISO 9001 // Матеріали XXXII міжнародної наук.-метод. конф. «Якість вищої освіти: інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів», 29-30 березня 2007 року. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2007. – 223 с. – С. 154-155.

ФАНДЄЄВ Михайло,
*аспірант кафедри публічного управління
та адміністрування ІПК ДСЗУ*

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНО МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Існує дуже багато варіантів використання модульного та дистанційного навчання, але на сайтах начальних закладів державної служби зайнятості України подібного не має. Пропонується до структури сайтів додати особистий кабінет, який дасть змогу більш повно використовувати як можливості навчальних закладів, їх досвід у навчанні, так і сучасні технології.

В особистому кабінеті зацікавлена особа у навчанні, зможе підібрати для себе низку модулів, які пропонується представити у двох виглядах: у вигляді відео матеріалу, та у вигляді безпосереднього спілкування з чат ботом, у якому будуть запрограмовані відповіді на питання, які оговорюються в модулі. Переваги подібного методу очевидні. По перше, зацікавлена особа виходячи зі своїх вподобань зможе переглянути відеоуроки, які потрібно записати тільки один раз, так це дуже кропітка праця, але нею зможуть скористатись потім мільйони зацікавлених осіб. Продивитись для себе відеоматеріал у зручний час, та отримати по закінченню сертифікат, також для видачі сертифікату потрібно наприкінці кожного модуля передбачити низку запитань, які в автоматичному режимі дадуть змогу отримати залік або не залік при вивченні даного блоку. Сертифікат може видаватись автоматично у вигляді електронного документу. Перевага такого методу ще полягає в тому, що наприклад, в об'єднаній територіальній громаді, у сільській місцевості подібний перегляд можливо використовувати для навчання груп. Якщо слухач курсу не отримає відповіді на свої питання після прослуховування модулів, він матиме змогу задати питання чат боту, у якому будуть прописані всі питання відповіді, в рамках модулів. Ще одна перевага чат боту полягає в тому, що він може навчати та відповідати на запитання цілодобово без перерви на обід та відпусток.

В крайньому випадку чат бот допоможе з'єднати слухача з навчальною частиною. Структура чат боту наступна (Рис.1).

Примірна програма дистанційно модульного навчання.